

Liv og religion

– klar til forenkledede Fælles Mål og prøven

Af Karina Bruun Houg

Liv og religion er vel nok Danmarks bedst sælgende bogsystem til kristendomskundskab i grundskolen. Mange anvender derfor stadig systemet med de mangler, der nødvendigvis må være, når bøgerne er udarbejdet lang tid før forenkledede Fælles Mål og ny prøveform. Nærværende materiale er en håndsrækning til alle disse brugere.

Materialet er udarbejdet med udgangspunkt i de nye rammer for kristendomskundskab. Materialet består bl.a. af en årsplan til 7./8. klasse og en årsplan til 9. klasse. Årsplanerne er udarbejdet med udgangspunkt i de nye Fælles Mål og dækker kompetenceområderne samt de enkelte færdigheds- og vidensområder samt læringsmål.

Du finder også forslag til, hvordan du i undervisningen kan forberede dine elever til prøven med selvvalgt problemstilling. Du vil i dette materiale finde inspiration til de tværgående temaer: it og medier og sproglig udvikling.

Fagets indhold og metode er uændret med de nye Fælles Mål. De tidligere centrale kundskabs- og færdighedsområder (CKF) i faget er blevet omformuleret til fire kompetenceområder: Livsfilosofi og etik, bibelske fortællinger, kristendom og ikke-kristne religioner og livsopfattelser.

Ifølge folkeskolereformen skal alle fag arbejde med tværgående temaer fx it og medier og sproglig udvikling. Undervisningen skal tilrettelægges, så den imødekommer kravene til den nye prøveform med selvvalgt problemstilling. Der er på den måde tale om nye rammer for faget, ligesom det bliver nødvendigt at tale om faget på en ny måde.

Fagets kompetenceområder

Formålet med kristendomskundskab er, at eleverne skal lære at kunne forstå og forholde sig til den religiøse dimensions betydning for livsopfattelsen hos det enkelte menneske og dets forhold til andre.

Kompetenceområderne er delt op i fire områder:

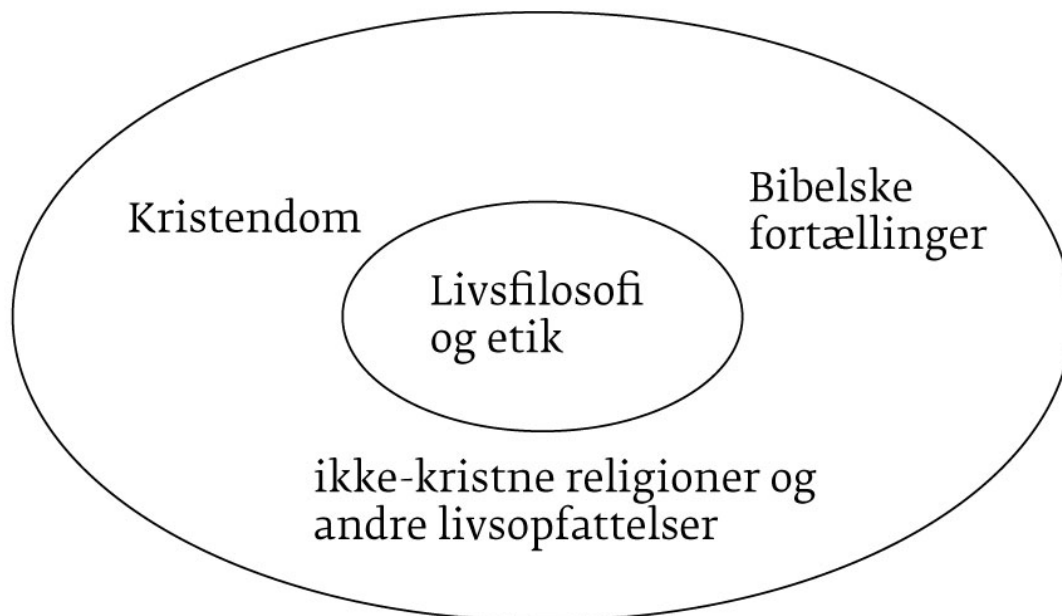
1. Livsfilosofi og etik
2. Bibelske fortællinger
3. Kristendom
4. Ikke-kristne religioner og livsopfattelser

Denne opbygning af faget minder meget om tidligere fælles mål, hvor faget var defineret ud fra fire centrale kundskabs- og færdighedsområder. Det nye er, at der i beskrivelsen af de enkelte kompetenceområder er kommet fokus på, hvad eleverne skal *lære* og ikke så meget, hvad de skal *undervises i*. Kompetenceområderne og de tilhørende færdigheds- og vidensområder er udgangspunktet, når der skal sættes læringsmål for de enkelte undervisningsforløb.

Kompetenceområderne skal tænkes i samspil med hinanden. Når der arbejdes med grundlæggende tilværelsesspørgsmål, så skal disse spørgsmål belyses gennem inddragelse af stof fra flere

kompetenceområder ved hvert undervisningsforløb. I forbindelse med tværfaglige mål er det muligt at bringe kompetenceområderne i spil i forhold til andre fags kompetenceområder.

Kompetenceområdet *Livsfilosofi og etik* er stadig den røde tråd i undervisningen, hvilket kan illustreres således:

(Kilde: [Vejledning for faget kristendomskundskab](#))

Behandling af faglige emner/temaer i undervisningen foregår dermed ud fra et livsfilosofisk synspunkt. Det vil sige, at det livsfilosofiske område etablerer en kobling mellem elevernes livsforståelse og det faglige stof. *Liv og religion* er udarbejdet med udgangspunkt i denne tilgang til undervisningen i faget (jf. Lærervejledningen til *Liv og religion 7/8* og *Liv og religion 9*).

Din årsplanlægning og Fælles Mål

I dette materiale finder du en årsplan for 7./8.klasse og en årsplan for 9. klasse. Begge årsplaner er udarbejdet med udgangspunkt i Fælles Mål og dækker fagets kompetenceområder, herunder færdigheds- og vidensområderne.

Kompetencemålene er flerårige mål gældende for hvert trinforløb: 1.-3. klassetrin, 4.-6. klassetrin og 7./8.-9. klassetrin. Færdigheds- og vidensmål er derimod kun ét-årige og vælges i forbindelse med årsplanlægningen.

Kompetencemål og færdigheds- og vidensmål er bindende mål, og du skal med din årsplan dække alle fagets færdigheds- og vidensområder i løbet af 7./8. klasse og 9. klasse. På samme måde skal det fremgå af opgivelserne til Folkeskolens prøve, at opgivelserne er dækkende for alle kompetencemål med underliggende færdigheds- og vidensmål.

Årsplanerne til dette materiale dækker alle fagets færdigheds- og vidensområder. Årsplanerne kan samtidig bruges som din opgivesliste til Folkeskolens prøve, da alle emner/temaer er præsenteret med tilhørende problemstillinger.

Læringsmål og din planlægning

Den læringsmålstyret undervisning handler om at definere tydelige mål for et undervisningsforløb som en rettesnor for læreren og eleverne, så ingen er i tvivl om, hvor vi er på vej hen.

Læringsmål udarbejdes for hvert enkelt undervisningsforløb og skal ses som et arbejdsredskab, et styringsredskab, for læreren og eleverne i det pågældende undervisningsforløb.

Læringsmål er mål for det nye, som eleverne skal lære i et bestemt forløb. Læringsmål skal tilpasses den enkelte klasse og situation og bliver derfor først præciseret umiddelbart inden et nyt undervisningsforløb.

I årsplanerne til *Liv og religion* fremgår foreløbige læringsmål til hvert emne/tema. De foreløbige læringsmål skal tilpasses det enkelte forløb, og der skal formuleres trinmål (tegn på læring). Læs mere om læringsmålstyret undervisningen på emu.dk.

Ministeriet illustrerer lærerens nedbrydningsarbejde fra Fælles Mål til læringsmål således:

Planlægningen af undervisningen foregår under hensynstagen til de tværgående temaer: it og medier, sproglig udvikling samt innovation og entreprenørskab.

Prøve med selvvalgt problemstilling og din undervisning

Prøven med selvvalgt problemstilling handler kort fortalt om, at eleverne (alene eller i grupper) skal fordybe sig i en selvvalgt problemstilling på baggrund af et lodtrukket, overordnet emne/tema.

Den nye prøveform vil på mange måder få indflydelse på din undervisning og den måde, du arbejder med et materiale som *Liv og religion* på.

Der er vigtigt at arbejde problemorienteret med emner/temaer i undervisningen. Du kan som lærer fremhæve de problemstillinger, der knytter sig til det pågældende emne/tema. I dette materiale er de overordnede problemstillinger skrevet ind i årsplanen. Som opstart og ved afslutning på hvert emne/tema er det vigtigt at fremhæve faglige problemstillinger og begreber for eleverne. Brug fx arket *Før vi arbejder* og *Opsamlingsark: Hvad husker jeg? Hvad husker vi?*.

Eleverne skal i undervisningen arbejde undersøgende med faglige problemstillinger og kilder, og de skal opnå færdigheder i at udarbejde og anvende et produkt som udgangspunkt for en fremlæggelse.

I arbejdet med problemstillinger skal eleverne inddrages i processen med at udvælge relevante kilder i forhold til problemstillingen. På hjælpearket *Forslag til problemstillinger og produkter* finder du en række problemstillinger, som knytter sig til de enkelte kapitler (tekster og supplerende materialer, se årsplanen) i *Liv og religion*. Dette hjælpeark er alene *forslag* til elevernes selvvalgte problemstilling og evt. valg af produkter. Det er vigtigt, at eleverne er med til at vælge og formulere deres problemstillinger.

I dine opgaver til prøven skal det være tydeligt, hvilke emner/temaer og tilhørende problemstillinger der har været arbejdet med i undervisningen. Opgivelserne skal omfatte fem andre udtryksformer end tekst samt fire kulturteknikker, herunder en it-baseret. Opgivelserne skal være dækkende for Fælles Mål inkl. færdigheds- og vidensmål samt læringsmål.

I dette materiale til *Liv og religion* er årsplanerne udarbejdet ud fra denne ramme. Årsplanerne dækker fagets kompetenceområder, herunder færdigheds- og vidensområder. Emner/temaer og tilhørende problemstillinger fremgår tydeligt. I årsplanerne er der angivet en række supplerende materialer, så der arbejdes med minimum fem andre udtryksformer end tekst. Det er på den måde muligt at arbejde med årsplanen som et dynamisk værktøj, hvor I i løbet af året tilpasser indholdet af årsplanen, så planen kan bruges som jeres opgivelse i slutningen af 9. klasse.

Sproglig udvikling

Sproglig udvikling er et af de tværgående temaer, der skal arbejdes med i alle fag. Som underviser i kristendomskundskab har vi en central rolle i forhold til at udvikle elevernes faglige sprog og kendskab til faglige begreber. Vi skal også støtte eleverne i at udvikle deres læsefærdigheder og læsestrategier i forbindelse med forskellige teksttyper. Der er forskel på at læse en tekst i grundbogen, læse en salme eller måske et religiøst symbol.

Vi støtter bedst eleverne i denne udvikling ved at arbejde med *før-*, *under-* og *efter-*aktiviteter. I dette materiale finder du arket *Før vi læser*, som er et konkret bud på en *før-*aktivitet. Et bud på en *under-*aktivitet er at give eleverne en bestemt læseopskrift, fx at de søger svar på et bestemt spørgsmål eller forklaring af bestemte begreber. Eleverne kan også lave noter eller mindmaps undervejs, mens de læser.

Et eksempel på en *efter-*aktivitet er *Opsamlingsark: Hvad husker jeg? Hvad husker vi?*

Elevernes udarbejdelse af produkter og fremlæggelser er også en *efter-*aktivitet, der dog ofte kræver, at læreren i begyndelsen hjælper med at holde fokus på de faglige begreber og problemstillinger.

En anden *efter-*aktivitet er udarbejdelse af begrebskort. I fællesskab bliver I enige om centrale begreber til det pågældende emne/tema. På hvert kort står ét begreb, og på bagsiden står forklaringen. Det er nu muligt at igangsætte varierende repetitionsøvelser fx CL-øvelsen (Quiz og Byt) eller blot en mindre par-konkurrence, hvor det gælder om mundtligt at kunne forklare flest begreber korrekt.

It og medier

Digitale læremidler kan inddrages løbende og supplere arbejdet med *Liv og religion*. Fx forlagsproducerede læremidler eller ikke-didaktiserede læremidler som film og tv-udsendelser. I årsplanen kan du finde forslag til arbejdet med andre udtryksformer end tekst.

Der findes en bred vifte af it-værktøjer, via bl.a. SkoleTube. Fx kan et præsentationsprogram understøtte det mundtlige arbejde, som foregår i timerne. Et digitalt noteapparat, som fx Word, Pages eller digitale portfolier (en Wiki) kan være med til at fastholde elevernes viden og færdigheder og understøtte klassens arbejde med evaluering.

Eleverne skal i forbindelse med prøven med selvvalgt problemstilling udarbejde et produkt. Produktet kan være it-baseret og bestå af én eller flere kulturteknikker (Web 2.0, kortfilm, tegneserier, rollespil m.m.). Kulturteknikker er redskaber til erkendelse og formidling af faglige pointer.

Eleverne skal i den daglige undervisning opnå erfaring med at udarbejde produkter, der understøtter arbejdet med problemstillinger. I dette materiale finder du et hjælpeark med forslag til problemstillinger og produkter, hvor der i forbindelse med hvert emne/tema er 1-2 forslag til elevernes arbejde med produkter.